mgr Anna Kiszczak
Instytut Anglistyki UMCS
Zakład Akwizycji i Dydaktyki Języka Angielskiego

Streszczenie

Uczenie się z tekstu akademickiego: Studium pytań zadawanych przez studentów w warunkach czytania zespołowego w kontekście nauczania języka angielskiego jako obcego

Czytanie w celu uczenia się stanowi jedną z podstawowych umiejętności niezbędnych do budowania wiedzy na etapie wyższej edukacji instytucjonalnej. Jednakże, współczesne badania (m.in. Chamot, 2009; Grabe, 2009; Hudson, 2007) dowodzą, że pomimo częstej ekspozycji na teksty akademickie, studenci napotykają liczne trudności związane z czytaniem i uczeniem (ang. *reading to learn*) się w oparciu o tego rodzaju teksty. Zrozumienie tekstu i zapamiętanie zawartych w nim informacji jest możliwe w dużej mierze dzięki stosowaniu przez czytającego odpowiednich strategii zwiększających efektywność procesu czytania i uczenia się (Koda, 2005). I tak wykorzystanie kognitywnej strategii zadawania pytań podczas czytania tekstu akademickiego w warunkach pracy zespołowej może przyczynić się do lepszego zrozumienia treści przekazanych w tekście (Buehl, 2011).

Niniejsza rozprawa doktorska poświęcona jest dogłębnej analizie użycia strategii generowania pytań przez osobę czytającą w odniesieniu do czytanego tekstu w celu lepszego zrozumienia jego treści, jak również dalszego opanowania wiedzy dziedzinowej reprezentowanej przez ten tekst. Znaczącą część rozprawy stanowi badanie przeprowadzone przez autorkę w celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytania badawcze dotyczące wykorzystania strategii generowania pytań przez zaawansowanych użytkowników języka angielskiego jako obcego w warunkach zespołowego czytania akademickich tekstów ekspozycyjnych w nabywaniu nowych treści związanych przedmiotem dydaktyki języka angielskiego. Praca składa się z sześciu rozdziałów.

W rozdziale pierwszym autorka omawia wybrane założenia teoretyczne związane z konceptem czytania akademickiego. Punkt wyjścia dla podjętych rozważań stanowi próba zdefiniowania samego terminu oraz wskazanie na współzależność pomiędzy czytaniem akademickim a niektórymi koncepcjami wykorzystywanymi współcześnie w edukacji językowej i przedmiotowej. Następnie przedstawione są główne cechy charakterystyczne dyskursu akademickiego, jak również cechy leksykalno-gramatyczne oraz dyskursywne tekstów akademickich. Autorka pracy dokonuje także przeglądu popularnych struktur tekstów ekspozycyjnych, a także problemów, jakie napotykają studenci podczas czytania tego rodzaju testów. Ważny komponent rozdziału stanowi też dyskusja poświęcona

fundamentalnym zagadnieniom związanym z umiejętnością czytania w celu uczelnia się wiedzy przedmiotowej oraz wykorzystaniem różnego typu strategii czytania.

Istotną część drugiego rozdziału poświęconego strategii generowania pytań przez czytających stanowi przegląd definicji tej strategii oraz wybranych taksonomii pytań służących celom zarówno edukacyjnym, jak i badawczym. Opisany jest również wpływ zadawania pytań oraz odpowiadania na nie na proces czytania tekstu ekspozycyjnego. Następnie autorka przedstawia strategię generowania pytań jako komponent czytania zespołowego (ang. reciprocal reading), a także wyjaśnia terminologię oraz teoretyczne założenia czytania i uczenia się w oparciu o tekst przez grupę współpracujących ze sobą studentów. Wskazuje również na współzależność czterech strategii wykorzystywanych w czytaniu zespołowym. W ostatniej część rozdziału dyskusji poddane są kwestie dotyczące praktycznego zastosowania czytania zespołowego w nauczaniu na różnych poziomach edukacji formalnej oraz w kontekście nauczania językowego na poziomie akademickim.

Rozdział trzeci poświęcony jest w całości przeglądowi badań dotyczących dwóch zagadnień: 1) zastosowania strategii generowania pytań podczas czytania tekstu ekspozycyjnego w kontekście języka pierwszego oraz drugiego/obcego, 2) wykorzystania strategii generowania pytań w warunkach czytania zespołowego w dydaktyce językowej. W odniesieniu do obu obszarów badawczych, autorka niniejszej rozprawy zauważa, że cele dotychczasowych badań zakładały przeważnie analizę wpływu stosowania strategii generowania pytań na poziom zrozumienia tekstu ekspozycyjnego oraz zapamiętanie treści przedmiotowych, a także porównanie efektywności tej strategii z innymi strategiami czytania. Według wiedzy autorki przeprowadzone dotychczas badania nie dotyczyły natomiast analizy dynamiki zmian w umiejętności generowania pytań u osób regularnie stosujących tę strategię podczas czytania w celu uczenia się. Projekt badawczy podjęty przez autorkę niniejszej rozprawy miał na celu wypełnienie tej luki w badaniach.

Rozdział czwarty i piąty zawierają szczegółowy opis studium empirycznego będącego przedmiotem niniejszej rozprawy. W rozdziale czwartym omówiony jest główny cel badania, pytania badawcze, jego uczestnicy, a także wybrane metody pozyskiwania i analizy danych. Następnie przedstawiony jest gruntowny opis procedury przeprowadzonego treningu strategicznego. Celem rozdziału piątego natomiast jest przedstawienie i interpretacja wyników uzyskanych podczas badania, a także udzielenie odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Autorka omawia również ograniczenia przeprowadzonego przez nią badania.

Przeprowadzenie ilościowo-jakościowej analizy danych pozwoliło na dogłębne prześledzenie przez autorkę sposobu, w jaki poszczególni studenci wykorzystywali strategię generowania pytań w warunkach czytania zespołowego podczas jedno semestralnego treningu strategicznego. Dowiedziono, że pytania zadawane przez studentów były oparte o treści czytanych tekstów i zazwyczaj zrozumiałe dla odbiorcy, jednakże często zawierały błędy językowe. Mimo że grupa badanych studentów najczęściej zadawała pytania o charakterze wyjaśniającym oraz opisowym, każdy uczestnik badania starał się, aby zadane

przez niego pytania reprezentowały różne typy. Indywidualne preferencje w stosunku do jednego typu pytań zostały zauważone w przypadku każdego studenta. Nie zaobserwowano znaczących zmian w wyborze kategorii pytań przez poszczególnych studentów w trakcie prowadzonego badania. Porównanie wyników testów wiedzy przeprowadzonych przed i po badaniu pozwoliło na stwierdzenie znacznego przyrostu wiedzy u każdego studenta, natomiast analiza wyników testów czytania ze zrozumieniem wykazała, iż w drugiej części badania studenci osiągali lepsze zrozumienie tekstu. Ogólnie rzecz biorąc, wydaje się, że przyjęte procedury dydaktyczne zaangażowały studentów w uważne czytanie tekstów akademickich, co mogło przyczynić się do osiąganych przez nich wyników.

Podsumowanie najważniejszych wniosków płynących z przeprowadzonej analizy teoretycznej problemu oraz badania empirycznego przedstawione jest w rozdziale szóstym. Ponadto, ta część dysertacji przedstawia pedagogiczne implikacje oraz rekomendacje dotyczące rozwijania umiejętności czytania tekstów dotyczących wiedzy przedmiotowej w kontekście akademickim wśród zaawansowanych użytkowników języka angielskiego.